

Máire Nic Mheanman

Co. Bhaile Átha Cliath

An mbaineann an freagra seo le tuairim phearsanta an fhreagróra nó an bhfuil sé déanta thar ceann na heagraíochta thuasluaite?

Pearsanta

An bhfuil tú toilteanach go bhfoilseofar an freagra seo ar shuíomh gréasáin na Roinne www.ahg.gov.ie?

Tá

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Ba leor comhfhreagras a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas é, a fhad is go ndéanfaí an méid sin go sásúil, is é sin a chinntiú go dtugtar freagra iomlán agus go mbeadh an freagra saor ó bhotúin.

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht

Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Ba cheart caitheamh mar an gcéanna leis an nGaeilge agus leis an mBéarla, agus doiciméad a fhoilsítear i mBéarla a bheith á fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge. Is minic gur leor an foilsiú sin a bheith leictreonach - sa dá theanga - agus d'fhéadfadh daoine cóipeanna a phriontáil iad féin de réir mar a theastóidís.

Comharthaí, stáiseanáireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar

chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

B'fhearr an stádas céanna a thabhairt don Ghaeilge is a thugtar don Bhéarla ar fhógraí, ar chomharthaí i bhfógraí taifeadta béil, etc. Dea-thoradh amháin a bheadh air, go mbeadh níos mó fógraí i nGaeilge ar TG4. B'fhearr dá mbeadh stáiseanóireacht na gcomhlachtaí poiblí ag léirú na Gaeilge agus an Bhéarla ar comhchéim, is é sin go gcuirfí teideal Gaeilge eagraíochta san áireamh agus stáiseanóireacht, lógó, etc á dhearadh. Ní chosnódh sé cent sa bhreis, mar bíonn an jab dearthóireachta le déanamh ar aon nós. Ba cheart freisin nuair a chonraíonn cuideachta príobháideach chun seirbhísí áirithe a dhéanamh thar ceann comhlachta poiblí, go gceanglófaí orthu mar chuid den chonradh na caighdeáin chéanna a chomhlíonadh maidir le fógraíocht dhátheangach is a bheadh le comhlíonadh ag an gcomhlacht poiblí.

Scéimeanna Teanga faoin Acht

Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4. (a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

Ní leor na scéimeanna teanga atá ann faoi láthair. Níl na coláistí tríú leibhéal uile ag cur a gcuid sonraí ar fáil go hiomlán dátheangach. Ná níl na cuideachtaí príobháideacha a chonraíonn chun seirbhís a dhéanamh thar cheann comhlachta poiblí á dhéanamh ach an oiread.

4. (b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

Go dtabharfaí ar na coláistí tríú leibhéal an t-eolas uile ar a gcuid suíomhanna a bheith dátheangach: 20% bliain 1, 40% bliain 2, 60% bliain 3, 80% bliain 4, 100% bliain 5 agus go leanfaí á nuashonrú. Arís, ba cheart ceangal ar chuideachtaí príobháideacha a chonraíonn chun seirbhís a dhéanamh thar cheann comhlachta poiblí go mbeadh orthu scéim teanga a fheidhmiú agus a fhoilsiú. Agus ní chosnódh sé tada ar an Stát.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5. (a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

Níl mé i mo chónaí sa Ghaeltacht, ach de réir mar a chloisim níl an tseirbhís Sláinte a chuirtear ar fáil do mhuintir na Gaeltachta píos cothrom. Ba cheart, agus tú tinn, go mbeifeá in ann labhairt le lucht leighis a bheadh in ann déileáil leat trí mheán do theanga féin, agus a thuigfeadh thú. Ba cheart freisin maidir leis na bileoga sláinte uile a eisiúint HSE/FSS i mBéarla, go mbeidís ar fáil i nGaeilge freisin (nó go dátheangach).

5. (b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Go dtosófaí le faisnéis ar líne/leictreonach, mar nach bhfuil aon chostas dáiríre ag baint lena eisiúint. A luaithe a bhíonn bileog/fógra scríofa, tá sé réidh le heisiúint go leictreonach.

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Tá leasú amháin a d'fhéadfadh a bheith an-úsáideach: b'in na billí Oireachtais a chur á n-aistriú nuair a chuirtear faoi bhráid na Dála iad an chéad lá ariamh. Dá ndéanfaí sin, b'fhurasta leasuithe a mholadh i nGaeilge freisin. Agus nuair a bheadh an bille rite agus é ina acht, ní bheadh mórán le déanamh ag foireann Rannóg an Aistriúcháin le bailchríoch a chur air mar bheadh tromlach na hoibre déanta ag an gcéim thosaigh. Ba cheart na hionstraimí reachtúla a bheith á n-aistriú go comhuaineach freisin. De réir mar a thuigim, tá locus standi ann faoi láthair a thugann ceart do dhuine ar leagan Gaeilge d'ionstraim Reachtuil i gcásanna áirithe, agus bíonn an ceart sin á shárú go minic.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Aon eagraíocht nó seirbhís a chonraíonn chun seirbhíse d'aon chomhlacht poiblí, ba cheart go mbeadh sé ina chuid dá gconradh leis an gcomhlacht poiblí go mbeadh na doiciméid chonartha dátheangach, agus go mbeadh aon doiciméadú a bhaineann leis an tseirbhís dátheangach freisin. Ba cheart go gceanglófaí ar Fheidhmeannacht na

Seirbhíse Sláinte agus ar na Colaistí tríú leibhéal uile doiciméadú leordhóthanach a chur ar fáil ionas gur féidir le baill an phobail clárú le haghaidh na seirbhísí sin uile go hiomlán i nGaeilge. Agus ba cheart go dtabharfaí ar na Baine - Banc na hÉireann agus Banc Aontas Éireann go háirithe ós é an Stát atá á gcoinneáil ar siúl - ba cheart go dtabharfaí orthusan an doiciméadú, na bileoga eolais, fógraíocht etc UILE a chur ar fáil go dátheangach.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

Dá mbeadh de chumhacht ag an gCoimisinéir fineáil a mholadh i gcás sáruithe, agus iad a leanúint suas, i gcás FSS go háirithe.

Go ginearálta

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfá ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

Go n-áireofaí Banc na hÉireann, Banc Aontas Éireann agus eon chuideachta a fhaigheann ceadúnas ón Stát chun seirbhís a chur ar fáil sa Stát seo, go n-áireofaí iad uile ina gcomhlachtaí poiblí faoin Acht.

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

An chuideachta atá ag láimhseáil na seirbhíse bruscair do Chomhairle Dhún Laoghaire-Ráth Dhúin, ba cheart go mbeadh an doiciméadú a thagann uathu dátheangach, agus níl. Mar an gcéanna, na billí leictreachais agus gáis, billí idirlín: ba shásúla go mór dá mbeidís dátheangach; agus na comharthaí ospidéal uile agus bileoga eolais FSS.

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

Leisce, faillí, is cuma leo, tá a fhios acu nach dtabharfar orthu. Go bunúsach dá bhféadfaí an coincheap de "sheirbhís den scoth" a cheangal leis an gcoincheap de sheirbhís dhátheangach, ba chéim mhór chun cinn í sin.

12. Céard iad na leasuithe a mholfá ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

A cheangal ar na comhlachtaí poiblí uile (agus ar chuideachtaí conarthacha) an t-eolas faoina gcuid suíomhanna, a gcuid seirbhísí, etc a chur ar fáil go dátheangach i bhfoirm

leictreonach mar chéad chéim, ionas nach bhféadfadh aon dream díobh a bheith ag gearán faoin gcostas clódóireachta i gcás bileoga eolais, etc (mar dá mbeadh an t-eolas uile ar fáil go leictreonach, d'fhéadfadh daoine nach mbeadh printéirí acu doiciméid a phriontáil in oifigí poiblí ar nós Oifig an Phoist, leabharlanna áitiúla, etc. agus íoc as costas an pháipéir, ionas nach mbeadh costas ar an Stát. Agus go ndéanfaí an rud céanna i gcás an Bhéarla.